I. Türkiyat Araştırmaları Sempozyumu

Tuba SALTIK ÖZKAN*

11-13 Mayıs 2005 tarihlerinde Türkiyat sahasındaki araştırmaları konu edinen yeni bir sempozyum gerçekleştirildi. Gazi Türkiyat Araştırmaları Merkezi tarafından "I. Türkiyat Araştırmaları Sempozyumu" adıyla gerçekleştirilen sempozyuma yurt içi ve yurt dışından 105 akademisyen ve araştırmacı katıldı.

Türkoloji, yöntemini Türk kimliğini coğrafi genişlikte ve tarihi derinlikte araştırma yapmak üzerine kurmuş bir disiplin olması sebebiyle disiplinler arası bir anlayış ile çalışılmayı gerekli kılmaktadır. Bundan hareketle sempozyum, belirli bir problemi çözmeye yönelik olmaktan öte, Türkoloji araştırmalarının genel meselelerini ortaya koymayı hedefleyen bir isim altında düzenlenerek bütünlüklü bir bakış açısı elde edilmiştir. Böylece "I. Türkiyat Araştırmaları Sempozyumu"nda, disiplinin farklı çalışma alanlarına giren pek çok konu ele alınmıştır.

Açılış Konuşmaları ve açılış oturumu G. Ü. Rektörlüğü Mimar Kemaleddin Konferans Salonunda gerçekleştirilen Sempozyumun diğer oturumları Fen Edebiyat Fakültesinde eş zamanlı olarak üç ayrı salonda gerçekleştirildi.

Sempozyum Düzenleme Kurulundan Prof. Dr. Şuayip Karakaş, Kazakistan Büyükelçiliğinden Laura Abdikulava ve Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü adına Prof. Dr. Dursun Yıldırım'ın Açılış konuşmalarının ardından, Prof. Dr. Süleyman Pampal'ın başkanlığını yaptığı Açılış Oturumunda, Prof. Dr. Şerif Aktaş, Prof. Dr. Reşat Genç, Prof. Dr. Mustafa Kafalı'nın Türkiyat çalışmalarının felsefesi ve tarihi üzerine konuşmaları yer aldı.

11 Mayıs 2005 Çarşamba günü saat 13:30'da başlayan oturumlar eşzamanlı olarak 3 salonda gerçekleştirildi. Oturum Başkanlığını Prof. Dr. Ahmet Mermer'in, yardımcılığını Araş.Gör. Neslihan İ. Koç'un yaptığı I. Salonun I. Oturumunda, Prof. Dr. Cemal Kurnaz; "16. Yüzyıl Türk Dünyası Kültür, Sanat, Edebiyat ve Tarihi İçin Bir Kaynak: Seydî Ali Reis'in Mir'âtü'l-Memâlik'i", Doç. Dr. İsmail Hakkı Aksoyak; "Gelibolulu Mustafa Âlî'nin Menşeü'l-İnşâdaki Çeşitli Görüşleri", Eldar Muhammedzade Sadîk; "Gülşen-i Râz'ın Türkçe Çeviri, Tefsir ve Şerhi", Araş. Gör. İsrafil Babacan, "16. Asırda İran Türk Coğrafyasında Anadolu Şairleri Hakkında Yazılan Bir Tezkire: Tezkire-i Mecâlis-i Şuarâ-yı Rûm" adlı bildirilerini sundular.

Oturum Başkanlığını Prof. Dr. İlhami Durmuş'un , yardımcılığını Araş Gör. Taner Lüleci'nin yaptığı II. Salonun I. Oturumunda; Yard.Doç. Dr. Ekrem Arıkoğlu; "Greenberg'in Avrasyatik Teorisi ve Türkçe", Araş.Gör. Figen Güner Dilek; "Altay Türkçesinde Kişiler Arası İlişkide Kullanılan Sözler", Yard. Doç. Dr. Zuhal Yüksel; "Kırımlı Türkolog Prof. Dr. Bekir Sıtkı Çobanzade ve Dilde Birlik Fikri", Doç. Dr. Necati Demir; "Türk Dünyası Kültür Haritalarının Hazırlanmasında Ağız Araştırmalarının Yeri" konulu bildirileri ile yer aldı.

III. Salonun I. Oturumunda Otu-

* Gazi Üniv. Fen Edb. Fak. Türk Halkbilimi Bölümü Araştırma Görevlisi

rum Başkanı Prof. Dr. Sadettin Gömeç ve başkan yardımcılığını Araş. Gör. Tümen Somuncuoğlu yaptı. Bu oturumda katılımcılar ve bildirileri şöyleydi: Yard. Doç. Dr. H. Mustafa Eravcı;"Osmanlı Safevî Münasebetleri ile İlgili Türk Kaynakları", Yard.Doç.Dr. Feridun Tekin; "Hive (Harezm) Hanlığı Tarihinin Kaynakları" Dr. Altan Çetin; "Safevî Tarihinin Kaynaklarından Seyahatnâmeler" Doç.Dr. Yaşar Aydemir -Yard.Doç.Dr. Abdulkadir Hayber;" Makedonya Ohri Arşivi TürkçeYazmalar Kataloğu".

I. Salonun II. Oturumunda oturum başkanı Prof. Dr. Cemal Kurnaz, başkan yardımcısı Araş. Gör. Yasemin Uzun idi. Bu oturumda: Prof. Dr. Süleyman Turduyeviç Kayıpov ; "Van Kırgızlarının Sözlü Geleneğinde Ağıtlar", Yard.Doç. Dr. Selma Baş; "Elçin Efendiyev'in Ak Deve Adlı Romanındaki Folklorik Unsurlar", Prof. Dr. Belkıs Gürsoy; "Manas'ın Mülküne Homeros'la Birlikte Bir Yolculuk Denemesi", Yard. Doç. Dr. Doğan Kaya; "Dinî-Tasavvufî Halk Şiirinde Yeni Bir Tür : Âyetleme" konulu bildirilerini sundular.

Oturum Başkanı Prof. Dr. Süleyman Hayri Bolay ve başkan yardımcısı Araş. Gör. Cevriye Demir'in yönetiminde II. Salonun II.oturumunda sunulan bildiriler ve bildiri sahipleri sırasıyla şöyleydi: Seyfullah Türkmen; "Tökezlemek Kelimesinin Kökeni Üzerine", Osman Karatay; "Büyük Kelimesinin Kökeni Hakkında", Dr.Funda Toprak; "Harezm ve Kıpçak Türkçesi Metinlerinin Söz Varlığı Açısından (Fiil) Karaş.ılaştırılması", Yard. Doç. Dr. Güzin Tural;"Ayaz İshaki".

III. Salonun II. Oturumunda ise Oturum Başkanı Prof. Dr. Reşat Genç başkan yardımcısı Araş.Gör. Dr. Emine Erdoğan'ın yönetiminde: Yard. Doç. Dr. Tufan Gündüz'ün "Türk Tarihinin Farsça Kaynakları : Safevî Dönemi", Doç. Dr. Menderes Coşkun'un "Türk Kültür Kaynaklarının İç ve Dış Tenkidi Meselesi", Yard. Doç. Dr. Halil İbrahim Yakar'ın "Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Gaziantep'te Basılan Eserlerin Türk Kültür Hayatındaki Yeri", Dr.Osman Yorulmaz'ın "Kazahsko-Ruskiye otnoşeniya v XVI-XVIII vekah (sbornik dokumentov i materialov), ve Kazahsko-Ruskiye otnoşeniya v XVIII-XIX vekah (1771-1867) (sbornik dokumentov i materialov), adlı eser ve Kazak Türkleri Tarihindeki Yeri" adlı konuşmaları yer aldı.

12 Mayıs Perşembe günü gerçekleştirilen, I. Salonun I. oturumunda, oturum başkanı Prof. Dr. Abdurrahman Güzel ve başkan yardımcısı Araş.Gör.Tuba Saltık Özkan'ın yönetiminde; Doç. Dr. Âlimcan İnayet; "Kâşgarlı Mahmut Hakkında Teşekkül Eden Efsaneler Üzerine", Doç. Dr. Ayşe Yücel Çetin;"Türk Masallarında Gülme ve Komik Unsurlar", Yard. Doç. Dr. Ayşe Duvarcı; "Beddualarda Ölüm Kavramı", Yard. Doç. Dr. Çulpan Z. Çetin; "Tatar Halk Destanı İgedey'de Geçiş Dönemleri" adlı bildirilerini sundular.

Aynı gün II. Salonda gerçekleştirilen I. Oturumda Prof. Dr. Tuncer Gülensoy'un başkanlığı ve Araş. Gör. Feyzi Ersoy'un başkan yardımcılığında; Doç.Dr. Fatih Kirişçioğlu; "Türkmen Türkçesinden Türkiye Türkçesine Yapılan Aktarmalarda Karşılaşılan Bazı Problemler", Prof. Dr. İsmet Cemiloğlu; "Türk Dilinin Öğretiminde Cümle Tahlilinin Önemi", Yard. Doç. Dr. Zekeriya Karadavut; "Türk Lehçelerinden Türkiye Türkçesine Aktarmada Karşılaşılan Problemler", Aynur Mayemerova; "Türkiye Türkçesinden Kazak Türkçesine Aktarma Meseleleri" konulu bildirilerini sundular.

III. Salonun I. Oturumunda Oturum Başkanı Prof. Dr. Bilge Ercilasun

ve başkan yardımcısı Dr. Dilek Ergönenç yönetiminde Araş. Gör. Gürkan Yavaş; "Dış Türklerin Edebiyatlarında Türkçe Üzerine yazılmış Şiirlerden Bazı Örnekler", Yard. Doç. Dr. A. Mecit Canatak; "Birer Kültür Kaynağı Olarak Fethin 500. (1953) Yıldönümünde Yayımlanan Fatih ve Fetih Destanları", Yard. Doç. Dr. Ayfer Yılmaz; "Türk Romanında Ahıska Türklerini Dramı"Yard. Doç. Dr. Zeki Taştan; "Kerim Meşruteçi Sönmez ve Şairliği" adlı bildirilerini sundular.

Oturum Başkanlığını Prof. Dr. Dursun Yıldırım'ın yardımcılığını da Dr. İbrahim Dilek'in yürüttüğü I. Salonun II. Oturumunda; Yard. Doç.Dr. Ender Gökdemir; "Türk Dünyasında Tarihî Meseleler" Prof. Dr. Süleyman Hayri Bolay; "Sultan İkinci Murad Han'ın ve Fatih Sultan Mehmet Han'ın Akıl ve Hayat Anlayışları" Prof. Dr. Sadettin Gömeç "Türk Dünyasının Temel Sorunları" Prof. Dr. Şerif Aktaş; "Türkolojinin Çıkmazları" konulu bildirilerini sundular.

II. Salonun II. Oturumu ise Oturum Başkanı Prof. Dr. Ahmet Bican Ercilasun ve başkan yardımcısı Araş.Gör. Habibe Yazıcı Ersoy tarafından yönetildi. Bu oturumda; Doç.Dr. Kerime Üstünova;"Türkiye Türkçesinde Sentaktik Paralelizm" Araş.Gör. Hüseyin Yıldırım;"Türkmen Türkçesindeki Aldatıcı Kelimeler" Doç.Dr. Seyitnazar Arnazarov; "Türkmen ve Türkiye Türkçelerinde Bazı Ortak Sıfatların Anlam Farklılıkları Üzerine" Araş. Gör. Galip Güner; "Şekil, İçerik ve Anlam Bağlantısı Bakımından Türkiye Türkçesi Gramerciliği" konulu bildirilerini sundular.

III. Salonun II. Oturumunda Oturum Başkanı olarak Prof. Dr. Leylâ Karahan, başkan yardımcısı olarak da Araş. Gör. Figen Dilek yer aldı. Bu oturumun katılımcıları ve bildiri konuları ise şöyleydi. Prof. Dr. Ebulfez Amanoğlu; "Eski Türk Şiirinde Edebî Tercüme Meseleleri ve Şeyh Elvân-ı Şir'azî'nin 'Gülşen-i Râz' Eseri (15. Yüzyıl)", Doç.Dr. Filiz Kılıç; "Şâhî (Mesud Mirza) ve Çağatayca Divanının Bilinmeyen Bir Nüshası", Yard. Doç. Dr. Rıza Oğraş; "Şuara Tezkirelerinden Bağçe-i Safâ-endûz'a Tezkire-i Sâlim'in Etkileri"Doç. Dr. M. Fatih Köksal; "15. Yüzyılda Yazılmış Çağatayca Bir Mesnevi : Revnaku'l-İslâm".

I. Salonun III. Oturumunda Oturum Başkanı Prof. Dr. Pakize Aytaç, başkan yardımcısı Araş. Gör. Hakan Akça idi. Bu oturumdaki konuşmacılar ve bildirilerinin isimleri ise şöyleydi: Yuldus Musahanov;"Mâverâünnehir" Doç.Dr. Mehmet M. Söylemez;"Bir Türk İslâm Şehri Olarak Merv'in Tarihsel Kaynakları Üzerine Bir Değerlendirme" Yard. Doç. Dr. Bilgehan Atsız Gökdağ;"Kençekliler ve Kençekçe"Yard.Doç.Dr. Yakup Deliömeroğlu; "Tanınmayan Bir Türk Topluluğu : Fergana Türkleri".

Oturum Başkanlığını Doç. Dr. İsmet Çetin'in, yardımcılığını ise Araş. Gör. Yavuz Kartallıoğlu' nun yaptığı II. Salonun III. Oturumunda sırasıyla; Yard.Doç. Dr. Ferhat Tamir; "Usûl-i Cedîd ve Ahmet Baytursunoğlu", Doç.Dr. İsmet Çetin; "Cumhuriyet Dönemi Edebiyat Öğretiminde Türkiye Dışı Türk Edebiyatı", Prof. Dr. Nevzat Özkan;"Gagauz Türkçesini Yazı ve Eğitim Dili Hâline Getirme Çalışmalarına Bir Bakış", Araş.Gör. Gökhan Ölker; "Şiir Diliyle Rumca Öğrenimi, Tuhfetü'l-Uşşâk" adlı bildirilerini sundular.

Oturum Başkanlığını Doç. Dr. Fatih Kirişçioğlu'nun, başkan yardımcılığını Araş.Gör. Ömer Özkan'ın yaptığı III. Salonun III. Oturumunda: Yard.Doç.Dr. Cafer Gariper'in; "Destandan Modern Şiire Kolektif Şuurun İnşası: Yahya Kemâl'in O Rüzgâr Şiiri ve Oğuz Kağan Destanı" Öğr.Gör. Sezai Coşkun'un;

"Türk Kültürünün Ortak Unsurlarının ve Değerlerinin Romanda İnşası -Türk Romanında Dış Türkler", Yard.Doç.Dr. Ahmet Ağır'ın; "Postkolonyolizm ve Edebî Metin İlişkisi", Veli Savaş Yelok'un ; "Özbek Şair Erkin Vâhidov'un Şiirlerinde Rejimin Eleştirisi" adlı bildirileri yer aldı.

I. Salonun IV. Oturumunu, Oturum başkanı olarak Prof. Dr. Nevzat Özkan, başkan yardımcısı olarak ise Araş.Gör. İsrafil Babacan yönetti. Bu oturumda sırasıyla; Ümit Niayesh; "Modernleşme Döneminde, İran Azerbaycanında Türklük Şuuru Kaynakları", Doç. Dr. H. Dilek Batislam; "Tarih ve Türk Kültür Kaynağı Olarak Hasb-ı Hâller", A. Kadir Kökocak ; "Türkmenistan'da Millî Kimliğin Oluşumunda 'Ruhnamanın' Rolü", Prof.Dr. Reşat GENÇ; "Hristiyan Kıpçaklar ve Töre Bitigi", Prof.Dr. Yavuz Akpınar; "Türk Lehçelerinde Sovyet Devrine Kadar Çıkan Neşriyatın Genel Türk Kültürü Açısından Önemi" adlı bildirilerini sundular.

Prof. Dr. Şerif Aktaş'ın Oturum Başkanlığı ve Araş. Gör. Fatih Sakallı'nın da başkan yardımcılığını yaptığı II. Salonun IV. Oturumunda yer alan katılımcılar ve bildirileri sırasıyla şöyleydi: Prof. Dr. Rıza Ayhan; "21. Yüzyılda Siyasî ve Hukukî Gelişmeler: Türkiye ve Türk Devletleri", Prof. Dr. Abdurrahman Güzel; "Yunus Emre'nin Şiirlerinin Konuları Bakımından Değerlendirilmesi" Prof. Dr. Şuayip Karakaş; "Sovyet Edebiyatı Hakkında Tespitler", Yard. Doç. Dr. Muhittin Eliaçık ; "Tayyarzâde Atâ Tarihi'nin 4. ve 5. Ciltlerinin Edebiyat Tarihimiz Açısından Önemi", Araş.. Gör. Yasemin Uzun ; "Bekir Çobanzade ve Eğitimciliği".

III. Salonun IV. Oturumunda Oturum Başkanı Prof. Dr. Ahmet Bican Ercilasun ve başkan yardımcısı Araş. Gör. Hüseyin Yıldırım'ın yönetiminde; Araş. Gör. Feyzi Ersoy; "Moğolca ve Türkçede Fiil-Tamlayıcı İlişkileri", Araş. Gör. Yavuz Kartallıoğlu; "Türkçe ve Moğolcada İsim ve Zamirlerin Edatlara Bağlanırken Aldığı Hâl Ekleri", Prof. Dr. Tuncer Gülensoy; "Türkçenin Öteki Dillere Verdiği Ödünç Sözcüklerin Başına Gelenler", Yard. Doç. Dr. Erhan Aydın;"Tonyukuk Yazıtı'ndaki Problemli Bir Cümle Üzerine" adlı bildirilerini sundular.

Sempozyumun 13 Mayıs'ta gerçekleştirilen oturumları da yine eş zamanlı olarak üç salonda gerçekleştirildi. I. Salonun I. Oturumunda Oturum Başkanlığını Prof. Dr. Süleyman T. Kayıpov başkan yardımcılığını Dr. Altan Çetin yaptı. Bu oturumda Prof. Dr. İlhami Durmuş ; "Türk Tarih ve Kültürü Araştırmalarında Arkeolojik Kaynaklar", Dr. Mustafa Aksoy; "Altaylar'dan Tunceli'ye Koç Mezar Taşları", Araş. Gör. Mehtap Kodaman; "Türk Dünyasında Ortak Bir Yanışın Avrupa'da Yansımaları Alem-Özek Koçmuyuz" adlı bildirilerini sundular.

II. Salonun I. Oturumunu, Oturum Başkanı Prof. Dr. Hüseyin Karadağ ve başkan yardımcısı Araş.Gör. Şarika Gedikli yönetti. Bu oturumda sunulan bildiriler ve bildiri sahipleri sırasıyla şöyleydi: Prof. Dr. Mehmet Şahingöz-Mirzahan Egamberdiyev; "Türkistan Vedomosti Gazetesinin Türkistan Tarihi Açısından Önemi", Yard.Doç. Dr. M. Zeki İbrahimgil; "Malkoçoğlu Türbesi", Dr. Fatma Açık; "Yaş Türkistan Dergisinde Türk Dili Üzerine Yapılan Değerlendirmeler", Prof. Dr. Çağatay Özdemir; "Türk Cumhuriyetlerinden Öğrenci Getirme Projesi".

Oturum Başkanlığını Prof.Dr. Hüseyin Düzgün'ün ve başkan yardımcılığını Araş.Gör. Ayşe Yıldız'ın yaptığı III. Salonun I. Oturumunda; Doç. Dr. Çetin Pekacar; "Türk Dil Bilgisinde Terim So-

runu ve Çözümü", Araş.. Gör. Habibe Yazıcı Ersoy; "Başkurt Türkçesinde Arapça ve Farsçadan Alınma Kelimelerdeki Ünlü ve Ünsüz Değişmeleri", Doç. Dr. Ufuk Tavkul; "Kafkasya'da Türk Lehçelerinin Dağılımı ve Etkileşim Alanları", Araş. Gör. Dr. Dilek Ergönenç; "Nogay Türkçesinde Sıfat-Fiillerle Kullanılan Bol- Fiilinin İşlevleri" konulu bildirilerini sundular.

Sempozyumun son gününün son oturumu olan II oturumda , bazı katılımcıların gelmemesi üzerine I. ve II. Salondaki oturumlar II. Salonda birleştirildi. Oturum Başkanı. Prof. Dr. Mehmet Şahingöz'ün yönetiminde sırasıyla; Prof. Dr. Hüseyin Karadağ; "Eski Çuvaş Dini İle Alevî Kültüründeki Tavşan İnancının Benzerliği ve Müşterek Kaynakları Hakkında Görüşler", Prof. Dr. Pakize Aytaç; "Türk Düşünce Tarihinde Mitik Tefekkür Üzerine Bir Değerlendirme", Dr. Yaşar Kalafat; "Türk Dünyası Halk Kültürü / Halk İnanışları Çalışmalarında Metot ve Teori", Doç. Dr. Naciye Yıldız ; "Boston Destanında Maddî Kültür Unsurları" adlı bildirilerini sundular.

III. Salonun II. Oturumda ise Oturum Başkanı Prof. Dr. Ebulfez Amanoğlu ve başkan yardımcısı Araş.Gör. Fatma Akkuş yönetiminde; Dr. Orhan Kurtoğlu; "Cemil Hayderî ve Şiirleri", Prof. Dr. Ahmet Mermer; "Divan Şiirinde Osmanlı Kimliği", Prof. Dr.Hüseyin Düzgün; "Dîvânu Lugati't-Türk'ün Farsça Tercümesi", Araş.Gör.Neslihan İlknur Koç; "Osmanlı Şiirinde Kopuz" adlı bildirilerini sundular.

13 Mayıs Cuma günü gerçekleşen bu iki oturumdan sonra G. Ü. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Ahmet Bican Ercilasun, sempozyumun bir değerlendirmesini ve kapanış konuşmasını yaptı. Prof. Ercilasun konuşmasında Türkoloji araştırmalarının coğrafi genişliğinden ve tarihi derinliğinden bahsederek bunun Türklerin uzun tarihleri boyunca farklı coğrafyalarda yaşamalarından kaynaklandığını ifade etti. Böylesine derin ve geniş bir disiplini çalışmanın zorluklarına ve yöntemlerine değinen Prof. Ercilasun, Gazi Türkiyat Araştırmaları Merkezi tarafından gerçekleştirilen "I. Türkiyat Araştırmaları Sempozyumu"nun da Türkolojinin tarihçesine kaydedilmesi gerektiğini belirterek sempozyum düzenleme kuruluna ve diğer emeği geçenlere teşekkür etti.

Benzerlerinin çok sık yapılmadığı bu sempozyum, Türkiye'den ve Türkiye dışından, disiplinin farklı çalışma alanlarından pek çok Türkoloğu bir araya getirerek karşılıklı bilgi alışverişine fırsat tanımıştır. Böylece Türkolojinin bütünlüklü bir bakış açısı ile çalışılmasının gerekliliği de vurgulanmıştır. Ancak sempozyumun üç gün boyunca üç ayrı salonda eş zamanlı olarak gerçekleştirilmesi katılımcılar ve dinleyicilerin tercih yapmasını gerektirdiğinden tüm konuşmaların herkes tarafından dinlenebilmesi mümkün olamamıştır. Bu noktada sempozyum bildirilerinin kitap halinde yayımlanarak okurla buluşturulması son derece önemlidir.

Adından da anlaşıldığı gibi "I. Türkiyat Araştırmaları Sempozyumu" periyodik olarak düzenlenmesi düşünülen sempozyum serisinin ilkidir. Bu alanda önemli bir boşluğu dolduran organizasyonun devamını diliyor ve bir geleneğin oluşumunu selamlıyorum.